

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Informační zdroje pro studenty ZUR443

PhDr. Dagmar Čerňová

Brno, 16. listopadu 2015

Osnova lekcí

- ❑ **Práce s informacemi, přehled informačních zdrojů, hodnocení informací**
- ❑ **Práce s elektronickými informačními zdroji**
 - ❖ základy vyhledávacích technik
 - ❖ tvorba rešeršního dotazu
 - ❖ praktické vyhledávání v oborových databázích
- ❑ **Citace, citování, plagiátorství**
 - ❖ Odborná terminologie, citační styly
 - ❖ Citování jednotlivých druhů dokumentů
 - ❖ Citační software, zvláštnosti citování
- ❑ **Práce s elektronickými informačními zdroji**
 - ❖ EBSCO Discovery Service, nadstavbové nástroje
 - ❖ databáze elektronických knih
 - ❖ Citační databáze

Podmínky absolvování předmětu

Zápočet

- ❖ účast na všech přednáškách a seminářích
- ❖ vypracování praktického úkolů
- ❖ splnění písemného testu

Další termíny kurzu

- ❖ po 23. 11. 11:30 – 13:00 PC25 - seminář
- ❖ po 30. 11. 11:30 – 13:00 P24 - přednáška
- ❖ po 7. 12. 11:30 – 13:00 PC25 – seminář

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Práce s informacemi

Osnova

- Práce s informacemi
 - ❖ informační společnost
 - ❖ informační gramotnost
- Informační zdroje
 - ❖ typy informačních zdrojů
 - ❖ licencované zdroje
- Kde hledat informační zdroje
 - ❖ Knihovny
 - ❖ Open Access
 - ❖ volně dostupné zdroje
- Hodnocení informací

„Knowledge is power.“

Francis Bacon

Informační společnost

- založená na informacích a znalostech

- problémy při práci s informacemi:
 - ❖ velké množství
 - ❖ snadná dostupnost
 - ❖ kvalita

Informační gramotnost

Rozpoznání informační potřeby

Schopnost **informaci**:

❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií

❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance

❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

Informační průzkum

☐ Práce s informačními zdroji

- ❖ Hledání dokumentů, které souvisí se zvoleným tématem

☐ Získání dokumentů*:

- ❖ Výpůjčka z knihovny
- ❖ Výpůjčka/dodání dokumentu z jiné knihovny v ČR/zahraničí – MVS, MMVS
- ❖ E-prezenčka, Copy on Demand (CoD)
- ❖ Licencované databáze
- ❖ Internet

*jako dokument budeme pro potřeby naší výuky označovat texty, obrázky, fotky, videa tj. jakoukoli formu grafického znázornění informací

Informační zdroje

Knihy

Periodika

❖ odborné časopisy, magazíny

Referenční díla

❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

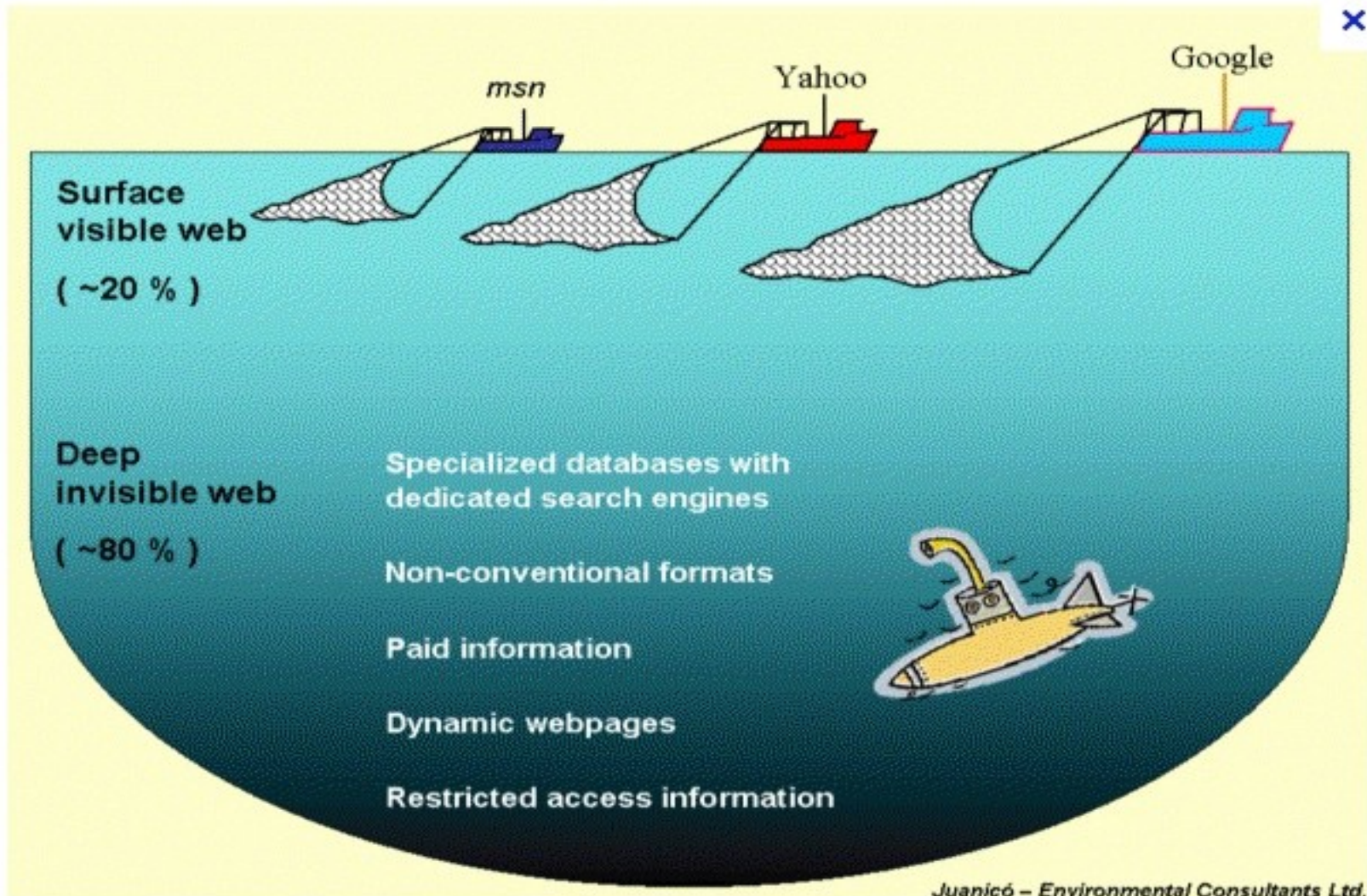
Další zdroje

❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

Internet

Web x Deep web (Invisible web)

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Kde hledat informační zdroje?

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Knihovny

Katalogy knihoven

- Lze prohledávat buď jednotlivě (např. [Katalog MU](#), [UK](#), [MZK...](#))

- Nebo použít tzv. **souborné katalogy**:
 - [Jednotná informační brána \(JIB\)](#)
 - [Souborný katalog ČR \(CASLIN\)](#)

Licencované zdroje I.

- ❑ další výrazy - komerční zdroje/databáze, elektronické informační zdroje, **e-zdroje, EIZ**, databáze, dokumenty v elektronické podobě

- ❑ dostupné prostřednictvím **databází**
 - ❖ **volně dostupné**
 - ❖ **komerční (licencované)**

Licencované zdroje II.

- za úplatu – **pro studenty MU zdarma 😊**
- informace jsou **prověřené** (prochází recenzním řízením)
- články většinou dostupné dříve než v tištěné podobě
- doporučený zdroj pro psaní seminárních a závěrečných prací**

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům?

- ☐ stránky knihovny -

<http://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

- ❖ databáze k oborům vyučovaným na FSS

- ☐ Portál elektronických informačních zdrojů MU -

<http://ezdroje.muni.cz/>

- ❖ databáze i z dalších oborů

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům mimo počítačovou síť MU?

- Nastavte si na počítači [vzdálený přístup](#):
 - ❖ OpenVPN
 - ❖ Shibboleth
 - ❖ EZproxy

Multioborové databáze

- EBSCO
- JSTOR
- ProQuest
- Sage Journals Online
- ScienceDirect
- SpringerLink
- Wiley Online Library

Multioborové databáze jsou dobrým startovním místem pro vyhledávání

Můžete je prohledávat hromadně prostřednictvím [discovery](#)

E-booky

- [Gale Virtual Reference Library](#)
- [Ebsco eBooks](#)
- [Sage Knowledge](#)
- [Taylor & Francis](#)

- [eReading.cz](#)

Informace z médií

- Denní tisk, TV a rozhlasové vysílání
 - ❖ [Anopress Monitoring Online](#)

 - ❖ ČTK (pouze z FSS)

Závěrečné práce

- ❑ [Archiv závěrečných prací MU – Thesis](#)
- ❑ [Vysokoškolské kvalifikační práce – Theses](#)
- ❑ [DART – Europe E-theses Portal](#)
- ❑ [ProQuest® Dissertations & Theses \(PQDT OPEN\) -](#)
Open Access Dissertations and Theses

[10 rad, jak napsat a obhájit kvalitní
diplomovou práci](#)

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

OPEN **ACCESS**

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Video The Canadian Association of Research Librarians a McGill University

Open Access

- Alternativa k tradičnímu šíření vědeckých poznatků prostřednictvím vědeckých časopisů
- Neomezený online přístup k vědeckým informacím**

Přínosy Open Access

- Zrychlení výměny vědeckých informací
- Rozšíření dostupnosti vědeckých informací
- Zvýšení viditelnosti vědeckých informací
- Zvýšení čtenářské základny
- Zvýšení informačního dopadu

Cesty k Open Access

☐ Zlatá cesta

- ❖ Publikování v otevřených **časopisech**
- ❖ OA poskytují **vydavatelé**

☐ Zelená cesta

- ❖ Autoarchivace v otevřených **repozitářích**
- ❖ OA poskytují **autoři**

BBB - iniciativy

☐ Budapeštská iniciativa

- ❖ Budapest Open Access Initiative, **2002**
- ❖ Základní principy, zdůvodnění a postupy

☐ Prohlášení z Bethesdy

- ❖ Bethesda Statement on Open Access Publishing, **2003**
- ❖ Kroky pro přechod k OA pro všechny subjekty ve sféře vědeckého publikování (výzkumné instituce, vydavatele, vědce atd.)

☐ Berlínská deklarace

- ❖ Berlin Declaration on OA to Knowledge in Sciences and Humanities, 2003
- ❖ Výzva pro vědce a vědecké instituce, podepsalo již na 300 institucí
- ❖ **MU – prvenství mezi českými univerzitami, připojila se 11. 10. 2010**

Open Access zdroje

- ❑ [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#) - přes 10.000 časopisů s otevřeným přístupem
- ❑ [Directory of Open Access Books \(DOAB\)](#)
- ❑ [OAPEN Library](#) - cílem projektu je volně publikovat plné texty recenzovaných knih se zaměřením na humanitní a sociální vědy
- ❑ [OpenAIRE](#) – data z více než 450 repozitářů a OA časopisů

Repozitář MU

☐ Funkce

- ❖ Evidence publikací MU
- ❖ Uložiště
- ❖ [Vyhledávací rozhraní](#)

- ❖ V rámci FSS je vkládání příspěvků do repozitáře dobrovolné

Registry otevřených repozitářů

- ❑ [ROAR](#) - Registry of OA Repositories
- ❑ [OpenDOAR](#) - Directory of OA Repositories

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Další volně dostupné zdroje

Kde hledat odborné časopisy?

- ❑ [Central European Journal of Social Sciences and Humanities \(CEJSH\)](#) - databáze bibliografických údajů a anglických abstraktů článků uveřejněných ve vědeckých časopisech z oblasti humanitních a společenských věd vycházejících v ČR, SR, v Maďarsku a Polsku.
- ❑ [HighWire Free Online Full-text Articles](#) - Rozsáhlý multioborový repozitář plnotextových a volně dostupných vědeckých časopisů z celého světa. Zajišťuje také přístup k webovým sídlům s placeným přístupem.
- ❑ [De Gruyter Online](#) - volně dostupný multioborový zdroj, stovky odborných časopisů.

Další zdroje

- [ROAD - the Directory of Open Access scholarly Resources](#) - časopisy, konferenční sborníky, akademické repozitáře)
- [Social Science Research Network](#) - Brána k informačním zdrojům pro oblast sociálních věd

Další zdroje? II.

- [ICPSR \(Inter-university Consortium for Political and Social Research\)](#) – sociálněvědný datový archiv
- [European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences \(ERIH PLUS\)](#)
- [Google Books](#)
- [Google Scholar](#) ;)

Kde hledat statistické údaje?

- [Český statistický úřad](#)
- [Eurostat](#)

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Hodnocení informací

Hodnocení informací

Hledání vhodných inf. zdrojů/dokumentů

Zhodnocení, zda je dokumentů potenciálně užitečný (na základě bibliografického popisu)

Získání dokumentů

Studium/čtení dokumentů a hodnocení informací

Použití dokumentů k napsání písemné práce

Revize písemné práce

Odevzdání práce, hodnocení vyučujícího

Kritéria hodnocení informací

- Relevance
- Přesnost
- Včasnost
- Dostupnost
- Porovnatelnost
- Koherence
- Úplnost

Kritéria hodnocení inf. zdrojů

- Má zdroj i retrospektivní záběr?
- Jsou informace založeny na výzkumu nebo na jiném přístupu?
- Je zdroj v obecném povědomí?
- Lze snadno identifikovat novinky?
- Pro které uživatele je zdroj určen?
- Je zdroj unikátní ve smyslu obsahu nebo formátu?
- Je zdroj přívětivý vůči uživatelům a je možno s ním pracovat intuitivně?
- ...

Hodnocení webových stránek

Nejčastější internetové domény nejvyššího řádu

.gov	Government site
.com or .co	Commercial site
.edu or .ac	Education site
.net	Network site
.org	Organisation site

Ústřední knihovna
Fakulty sociálních studií MU

Shrnutí

- ❑ **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**
 - ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace

- ❑ **Seznam databází**
 - ❖ Stránky knihovny
 - ❖ Portál elektronických informačních zdrojů

- ❑ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**
 - ❖ Např. OpenVPN, Shibboleth

Výukový materiál

- ❑ *Praktický manuál pro kurz ZUR443: Práce s informačními zdroji pro magisterské studium ZUR.* [online]. [cit. 13-11-2015].

Dostupný z

http://knihovna.fss.muni.cz/ckeditor/includes/files/OPVK/dokumenty/manual%20pro%20ZUR%20443_nahledweb.pdf

Literatura

KATUŠČÁK, D., B. DROBÍKOVÁ, R. PAPÍK. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*. Nitra: Enigma, 2008, 161 s. ISBN 978-80-89132-70-6.

BOTHMA, Theo. *Navigating information literacy: your information society survival toolkit*. 3rd ed. Cape Town: Pearson Education, 2011, 208 s. ISBN 9781775782278.

Literatura

BARTOŠEK, Miroslav. *Open Access. Otevřený přístup k vědeckým informacím* [online]. [cit. 22-09-2014]. Dostupný z <http://knihovna.fss.muni.cz/soubory/OAweek-2011.pdf>

Open Access v ČR [online]. [cit. 22-09-2014]. Dostupný z: <http://www.openaccess.cz/cs/openaccess/>

Obrázky

<http://cathryno.global2.vic.edu.au/2010/05/08/deep-web-vs-surface-web/>

<http://www.openaccessweek.org/page/englishhigh-resolution-1>

Děkuji Vám za pozornost

PhDr. Dagmar Čerňová

cernova@fss.muni.cz

infozdroje@fss.muni.cz